

Rola opiekuna w opiece długoterminowej

– kompleksowa opieka nad pacjentem

w instytucji i środowisku domowym

dr Karolina Kramkowska

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

2025 (stan na I kwartał)

Liczba ludności Polski: 37,437 mln osób.

Liczba osób w wieku 60 lat i więcej: ok. 9,9 mln, co stanowi około 26,5% populacji.

Prognozy GUS dla osób w wieku 60+

2030: 10,3 mln (27,8% populacji).

2040: 11,4 mln (32,5%).

2050: 12,4 mln (37,4%).

2060: 11,9 mln (38,3%).

Wzrost liczby osób w wieku 80+

2025: 1,6 mln.

2060: 3,5 mln (ponad dwukrotny wzrost w porównaniu do 2025 r.)

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Polska – Badanie PolSenior2

91% osób niesamodzielnych otrzymuje pomoc od członków rodziny.

9,9% wskazało sąsiadów, przyjaciół lub znajomych jako źródło wsparcia.

5,7% korzysta z pomocy opiekunów z ośrodków pomocy społecznej (OPS).

Europa

80% opieki długoterminowej w Europie jest świadczone przez opiekunów nieformalnych, głównie członków rodziny.

Źródło: badanie PolSenior2, s.921, OECD - Supporting informal carers of older people

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

W 2060 roku osoby w wieku 60 lat i więcej będą stanowiły ponad 38% społeczeństwa.

PFRON z 2024 roku wskazuje, że w Polsce funkcjonuje niemal 5,5 miliona osób z niepełnosprawnościami, z czego około 3,5 miliona to osoby z prawnym potwierdzeniem niepełnosprawności.

Z danych GUS wynika, że ponad 62% wszystkich osób z niepełnosprawnością w Polsce to osoby w wieku powyżej 60 roku życia.

Źródło: badanie PolSenior2, s.921, OECD - Supporting informal carers of older people

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Opiekun jako pełnoprawny członek zespołu/partner w opiece.

Działania w obszarach:

- diagnostycznym,
- biologicznym,
- psychologicznym,
- społecznym.

Źródło: badanie PolSenior2, s.921, OECD - Supporting informal carers of older people

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

W instytucji opieki długoterminowej:

- struktura, zespół specjalistów, podział obowiązków,
- zmiany zgodne z grafikiem pracy,
- wsparcie pielęgniarek, terapeutów, lekarzy i pozostałego zespołu,
- procedury i jasno określone zadania,
- system reagowania w sytuacjach nagłych,
- własne miejsce w systemie, funkcjonowanie w obrębie wyznaczonej roli,
- praca według czasu pracy – po dyżurze powrót do domu i przerwa.

Źródło: badanie PolSenior2, s.921, OECD - Supporting informal carers of older people

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

W domu:

- brak struktury, zespołu specjalistów i niejednokrotnie podziału obowiązków,
- brak lub ograniczone wsparcie pielęgniarek, terapeutów, lekarzy i pozostałych członków rodziny,
- brak procedur – każda decyzja, problem, kryzys musi być rozwiązany intuicyjnie lub metodą prób i błędów,
- brak system reagowania w sytuacjach nagłych,
- opiekun rodzinny często sam decyduje, organizuje, reaguje, odpowiada za wszystko,
- opieka nie kończy się po 8/12 godzinach – trwa 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu.

Źródło: badanie PolSenior2, s.921, OECD - Supporting informal carers of older people

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Edukacja opiekunów domowych musi być inna niż szkolenie opiekuna zawodowego:

- nie wystarczy znać procedurę. Trzeba umieć działać w chaosie,
- nie wystarczy przepis – trzeba mieć zdolność radzenia sobie z emocjami, z brakiem snu, z brakiem odpowiedzi,
- potrzebne są praktyczne, proste narzędzia – nie podręcznik akademicki, tylko rzeczy, które można zastosować od razu, w domu.

Źródło: badanie PolSenior2, s.921, OECD - Supporting informal carers of older people

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Opiekun formalny i nieformalny. Co ich łączy?

Relacja z podopiecznym:

- opiekun jest kimś więcej niż „wykonawcą zadań”,
- to osoba pierwszego kontaktu, często najbardziej dostępna i emocjonalnie zaangażowana.

Obciążenie fizyczne i psychiczne:

- niezależnie od miejsca – opiekun dźwiga odpowiedzialność, zmęczenie, trudne emocje,
- w domu i w placówce można wypalić się, poczuć bezradność, frustrację.

Brak uznania:

- w obu środowiskach opiekunowie są często niedoceniani – przez system, społeczeństwo, współpracowników.

Potrzeba edukacji i wsparcia:

- opieka to nie tylko „opieka fizyczna” – to również wiedza: o pielęgnacji, komunikacji, radzeniu sobie z demencją, agresją, depresją, odleżynami...,
- niezależnie od miejsca – brak przygotowania szkodzi nie tylko pacjentowi, ale też samemu opiekunowi.

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Dlatego edukacja opiekunów to konieczność.

- Edukacja chroni zdrowie pacjenta
 - bo opiekun wie, jak reagować, jak działać, jak zapobiegać.
- Edukacja chroni samego opiekuna
 - bo daje mu narzędzia, pewność, zmniejsza stres.
- Edukacja profesjonalizuje rolę opiekuna
 - niezależnie od tego, czy to członek rodziny, czy pracownik placówki.

Szkolony opiekun to nie tylko lepszy opiekun.

To również mniej wypaleń, mniej błędów, mniej dramatów.

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Dziękuję za uwagę!

Fundusze Europejskie
dla Kujaw i Pomorza

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego